

Oona Kaikkonen, Emmi Katajisto ja Heidi Vuoristo

Maahanmuuttajien haavoittuvainen asema syvenee

Maailmanlaajuinen Covid-19 pandemia iski kriittisessä vaihteessa kansainvälisen muuttoliikkeen kanalta. Juuri ennen pandemian puhkeamista, monessa maassa kirjattiin ennätysmääriä maahanmuuttajia. OECD-maissa joka viides asukas onkin maahanmuuttajataustainen¹. Tässä kirjoituksessa tarkastelemme, millä tavoin asenteet maahanmuuttajia kohtaan ovat muuttuneet sekä miten pandemia on vaikuttanut niin maahanmuuttajien terveyteen kuin asemaan työmarkkinoilla. Kirjoitus pohjautuu valtioneuvoston tutkimus- ja kehitystoiminnan [Covid-19 -tutkimuskatsauksiin](#).

Näennäisesti asenteet maahanmuuttajia kohtaan ovat lieventyneet

Pandemian levitessä ympäri maailmaa, kasvoivat myös vähemmistöihin kohdistuvat väkivaltaisuuDET ja syrjintä. Globaalilla tasolla onkin tarkasteltu muukalaispelon ja toiseuttamisen näkökulmasta, miten pandemia on vaikuttanut ihmisten asenteisiin maahanmuuttajia kohtaan. Pandemian aikainen toiseuttaminen ja taudin liittäminen johonkin tiettyyn kansaan ei ole vain nykyajan ilmiö eikä kohdistu ainoastaan vähemmistöihin. Esimerkiksi historiallisesti tarkasteltuna myös valkoiset ihmiset ovat kohdanneet muukalaisvihaa mm. paise-ruton aikana 1900-luvun alkupuolella Kiinassa.

On kuitenkin huomioitava, että toiseuttaminen ja pandemian aikainen syyllistäminen kohdistuu erityisesti marginalisoituihin ja rodullistettuihin ryhmiin². Lisäksi mielenkiintoinen näkökulma toiseuttamiseen pandemian aikana on eristäytyminen taudinkantajiksi kuvitelluista rodullistetuista ryhmistä. Tämä syventää vähemmistöjen eriarvoista asemaa yhteiskunnassa ja marginalisoi heitä entisestään.³

Toisaalta pandemian aiheuttama taloudellinen epävarmuus on kääntänyt katseet maahanmuuttokysymyk-sistä mm. työttömyyteen, minkä seurauksena voidaan olettaa yhteiskunnallisen keskustelun keskittyvän ta-louden ja terveydenhuollon kysymyksiin. Lisäksi kuva maahanmuuttajista on muuttunut myönteisemmäksi Euroopassa viime vuosikymmenien aikana. Pandemia on osaltaan edesauttanut positiivisten mielikuvien yh-distämistä maahanmuuttajiin, sillä heidän iso edustus niin terveydenhoitoalalla kuin ravintola- ja palveluala ovat muuttuneet näkyvämmiksi ja siten arvostetummiksi yhteiskunnassa.⁴

Vaikka maahanmuuttajiin kohdistuvien asenteiden on todettu jonkin verran pehmentyneen pandemian ai-kana, ei rasistiset ja syrjivät rakenteet ole hävinneet mihinkään. Päinvastoin maahanmuuttajien heikompi yhteiskunnallinen asema on selkeämmin esillä poikkeusaikana.⁵ Ei ole vielä selvää, millaiset vaikutukset pan-demian aikaisella politiikalla, median toiminnalla ja rasistisilla ilmaisuilla, kuten Donald Trumpin käyttämällä *China virus* ja *Kung flu* -nimillä, on maahanmuuttajien asemaan Euroopassa, ja mihin suuntaan mielikuvat maahanmuuttajien roolista viruksen levittäjinä kehittyvät.

Maahanmuuttajat kärsivät Covid-19 terveyshaitoista enemmän kuin muut

Länsimaissa tehtyjen tutkimusten perusteella maahanmuuttajilla ja etnisiin vähemmistöihin kuuluvilla on val-taväestöä korkeampi riski niin sairastua kuin kuolla koronavirukseen. Yksi maahanmuuttajien korkeampaan sairastumisriskiin merkittävästi vaikuttava tekijä on työskenteleminen matalapalkkaisilla, yhteiskunnan

infrastruktuurin ylläpidon kannalta merkittävillä aloilla, joissa ei ole etätömahdollisuutta eikä mahdollisuutta välttää kasvokkaisia vuorovaikutustilanteita muiden kanssa. Lisäksi karanteeniin jääminen sairauspoissaolon tai altistumisen vuoksi saattaa aiheuttaa matalapalkkaisilla aloilla työskenteleville usein huomattavasti isomman taloudellisen tappion kuin esimerkiksi asiantuntijatehtävissä työskenteleville henkilöille.⁶

Toinen altistumiseen vaikuttava tekijä koskee kotitalouksien kokoja. Etniset vähemmistöryhmät ja maahanmuuttajat elävät useammin suuremmissa kotitalouksissa valtaväestöön verrattuna, jolloin altistumis- ja sairastumisriski kasvaa kotitalouden sisällä tapahtuvien kontaktien myötä.⁷

Julkisessa keskustelussa on usein myös yritetty selittää maahanmuuttajien suurempia terveysriskejä vetoamalla tekijöihin, jotka korostavat kielimuuria tai yhteiskuntaan kiinnittymättömyyttä. Tukholmassa tehty tutkimus kuitenkin haastaa tämän näkökulman toteamalla, että akkulturaation puute, huono tiedonsaanti terveys-suosituksista saati mahdolliset kielimuurit vuorovaikutustilanteessa eivät esimerkiksi selitä maahanmuuttajien korkeampaa koronakuolleisuutta.⁸

Maahanmuuttajien heikompi työmarkkina-asema on korostunut pandemian aikana

Sosiaalisen eristytymisen negatiiviset vaikutukset kasautuvat erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa oleviin ryhmiin. Näitä ovat esimerkiksi naiset, ikääntyneet työntekijät, maahanmuuttajat, matalasti koulutetut ja pienyrityksissä työskentelevät. Erityisesti naisten työmarkkina-aseman on huomattu olevan huolestuttava: miehiä todennäköisemmin he työskentelevät kotona, tekevät pienempiä työtunteja sekä todennäköisemmin joutuvat työttömiksi.⁹

Maahanmuuttajien heikompi asema työmarkkinoilla ilmenee esimerkiksi työsuhdemuotojen epävakaisuutena sekä epävarmuutena työn jatkuvuudesta. Kun töitä on vähemmän ylipäättänsä saatavilla, riski syrjinnälle työmarkkinoilla kasvaa. Tällaisina aikoina työnantajista tulee valikoivampia työnhakijoiden suhteen ja esimerkiksi kielen osaamattomuus korostuu negatiivisesti. Työnhaussa korostuvat myös verkostot, joita maahanmuuttajilla on pääsääntöisesti vähemmän. Lisäksi työntekijöiden ylitarjonta työmarkkinoilla on osoittautunut negatiiviseksi tekijäksi erityisesti maahanmuuttajien kohdalla, sillä maahanmuuttajat ovat yliedustettuja aloilla, joihin korona on iskenyt pahimmin.¹⁰

OECD muistuttaa, että työmarkkinoihin vaikuttavien rajoitteiden purkamisesta huolimatta, niillä on kuitenkin kauaskantoiset taloudelliset vaikutukset yhteiskunnassa¹¹. Kansainvälinen työjärjestö ILO kehottaaakin kiinnittämään huomiota turvapaikanhakijoihin ja maahanmuuttajiin, erityisesti niihin, jotka työskentelevät rakennusalalla, teollisuudessa tai maatalouden parissa, koska heidän voi olla vaikea noudattaa rajoituksia työssänsä¹²

Syrjivät rakenteet eivät ole hävinneet yhteiskunnasta

Koronaviruspandemia on syventänyt maahanmuuttajien haavoittuvaa asemaa yhteiskunnassa. Maahanmuuttajien heikompi asema työmarkkinoilla on korostunut pandemian aikana, joka on selitettävissä mm. verkostojen puutteella sekä lisääntyneellä syrjinnällä työmarkkinoilla. Lisäksi maahanmuuttajilla on myös todettu olevan korkeampi riski sairastua koronavirukseen, sillä he työskentelevät usein aloilla, joilla ei voida välttää lähikontakteja. Myös maahanmuuttajien kotitaloudet ovat usein kooltaan suurempia verrattuna syn-typeräisiin kansalaisiin.

Pandemia on toisaalta vienyt huomiota pois maahanmuuttajista, koska talous ja terveystieteet ovat olleet tapetilla yhteiskunnallisessa keskustelussa. Vaikka näennäisesti voisikin näyttää siltä, että asenteet

maahanmuuttajia kohtaan ovat lieventyneet, rassistiset rakenteet eivät kuitenkaan ole kadonneet mihinkään. Maahanmuuttajien heikompi asema on ollut jopa selkeämmin esillä koronaviruspandemian myötä.

- ¹ Reichelt, M. Makovi, K. & Sargsyan, A. (2020) The impact of COVID-19 on gender inequality in the labor market and gender-role attitudes. *European Societies*
- ² Dionne, K. Y. & Turkmen, F. F. (2020) The Politics of Pandemic Othering: Putting COVID-19 in Global and Historical Context. *International Organization*, 1–18 (Published online 15 December 2020).
- ³ Dennison, J. & Geddes, A. (2020) Why COVID-19 Does Not Necessarily Mean That Attitudes towards Immigration Will Become More Negative. *International Organization for Migration*, August 2020.
- ⁴ Dennison & Geddes (2020).
- ⁵ Dennison & Geddes (2020); Dionne & Turkmen (2020).
- ⁶ OECD (2020) What is the impact of the COVID-19 pandemic on immigrants and their children? *OECD Policy Responses to Coronavirus (COVID-19)*, 19 October 2020; Platt, L. and Warwick, R. (2020), 'COVID-19 and ethnic inequalities in England and Wales', *Fiscal Studies*, 41, 259–289; St-Denis X. (2020) Sociodemographic Determinants of Occupational Risks of Exposure to COVID-19 in Canada. *Canadian review of sociology = Revue canadienne de sociologie*, 57(3), 399–452.
- ⁷ OECD (2020); Platt and Warwick (2020).
- ⁸ Aradhya, Siddartha; Brandén, Maria; Drefahl, Sven; Obućina, Ognjen; Andersson, Gunnar; Rostila, Mikael; et al. (2020): Lack of acculturation does not explain excess COVID-19 mortality among immigrants. A population-based cohort study. *Stockholm Research Reports in Demography*. Preprint.
- ⁹ Reichelt ym. (2020).
- ¹⁰ OECD (2020).
- ¹¹ OECD (2020).
- ¹² ILO (2020) A policy framework for tackling the economic and social impact of the COVID-19 crisis. *ILO Brief*, May 2020; Poulidakas, K. & Branka, J. (2020) EU jobs at highest risk of Covid-19 social distancing: Is the pandemic exacerbating the labour market divide? *Cedefop working paper No 1*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.